

Şirməmməd Hüseynovun publisistikası haqqında bir neçə söz

Ramiz Orsər

(əvvəli ötən sayımızda)

Yeri gəlmişkən onu da qeyd edim ki, Şirməmməd müəllimin "sözünü yarımçıq kəsmək, onun fikirlərini ixtisar etmək" çox çətindir. Bizdə bir deyim var: "Əzrailə çiling-ağac oynamaq". Bax bu ona bənzər bir şeydir.

"... Müqəddəslərimizin, ulularımızın ömür yolu torpaq və vətən hissi aşılamaqda iman və inam tərbiyəsində çox vacib və lazımdır. Bəs kimləri müqəddəs sayaq, onları necə seçək? Bəlkə bunun üçün vicdanı və əxlaqı, milli ruhu və təmiz mənəviyyəti olanlardan münsiflər heyəti yaradaq, ümumxalq rəy sorgusu keçirək? Əlbəttə, nəzərdə tutduğumuz münsiflər heyəti keçmişdə fəxri adlar və mükafatlar paylayan komitə və komissiyalara bənzəməməlidir".

Yenə el arasında qanadlanan bir deyim yaddaşımdan boy verir: "Dərdi bilən, dərmanı da bilər".

Şirməmməd Hüseynov da fikrimə davam edərək, milli müqəddəslərin adını və əməllərini xatırladır.

"... Ürəyimdən keçir ki, nə ola XX əsr Azərbaycan müqəddəsləri siyahısına birinci növbədə Həsən bəy Zər-dabinin, Üzeyir bəy Hacıbəylinin və Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin adları yazılsın. Niyə? Nə əsasda?..."

... Bu bir həqiqətdir ki, nə qədər Azərbaycan xalqı, Azərbaycan torpağı, Azərbaycan ruhu mövcuddursa, onlar sağdırlar. Hər şeydən əvvəl, biz məhz müqəddəslərin və onlarla həmfikir olanların əzm, qətiyyət, rəşadət və imana sədaqətləri sayəsində mövcudduq. Məhz vətəni ilahicəsinə sevin böyük ağıl və istedad sahibləri müqəddəs elan oluna bilər." ("Mədəniyyət" qəz. 19 sentyabr 1991)

Qədrşünaslıq elə Ş.Hüseynovun publisistikasının boyuna biçilib. Publisist-alimin missiyası ağa ağ, qaraya da qara deməkdir.

İnandırıcılıq, fakta əsaslanmaq, zamanla həmdərd və həmfikir olmaq, yalnız həqiqətə, doğru olana işıq sal-

maq Ş.Hüseynov publisistikasının əsas, istiqamətverici və yönləndirici atributlarıdır.

Professor Nəsiman Yaqublu yazır ki, Şirməmməd müəllim nədən və necə yazdığı yaxşı bilir. Onun özünəməxsus üslubu və dəst-xətti var. Onun publisistikası klassiklərimizin (H.Zər-dabinin, M.A.Şahtaxtının, Ü.Hacıbəylinin, M.Ə.Rəsulzadənin, C.Məmməd-quluzadənin və b.) ənənələrindən güc-qüvvət alıb. Odur ki, bu yazılar, bu məqalələr oxunaqlıdır, maraqlıdır. Bu yazılarda sərt faktlarla yanaşı, tənqid də, yumor da, istehza da müşahidə olunmaqdadır. Bu məqalələri oxuyan oxucu yorulmur, faklardan da bezmir, məlumatlardan isə özündə qeydlər aparır (yaxud həmin yazıların üzünü köçürüb öz arxivində saxlayır).

Şirməmməd Hüseynovun adı və çoxşaxəli fəaliyyəti haqq-ədalət, azadlıq və istiqaləsevərlər üçün bayram süfrəsi kimidir. Geniş ictimaiyyət bu böyük şəxsiyyəti ilk-öncə söz adamı kimi-jurnalist, müəllim, tədqiqatçı alim, publisist, siyasi icmalçı kimi tanıyıb. Sonra o, vətənpərvər, haqq sözün ünvanı, azadlıq carçısı və ədalət mücəssiməsi kimi çox geniş dinləyici və oxucu auditoriyasının böyük rəğbətini qzanıb və onların sevgisinin ünvanına çevrilib: Kəsəsi, Şirməmməd Hüseynov milli mətbuatımızın və jurnalistika tariximizin canlı ensklopediyası, həm də yerişən azad sözün və azad səsin simvoludur.

Onun publisistikası strukturu, ideya-məzmunu, canlı epik lövhələri, dil və üslub xüsusiyyətləri ilə seçilir. Ümumilikdə onun elmi publisistik yaradıcılığının istiqamətləri müxtəlif olmaqla, əhatəli mövzu dairəsinə, rəngarəng forma xüsusiyyətlərinə malikdir. Şirməmməd müəllimin publisistikasının sistemli şəkildə nəzərdən keçirdikdə aşağıdakı realılıqla üz-üzə qalır:

- məqalələr ;
 - şərhlər;
 - müsahibələr və çıxışlar;
 - xatirələr və məktublar;
 - milli mətbuat tariximizə dair araşdırmalar;
 - ərəb əlifbasından latın əlifbasına transliterasiya, lüğətlərin tərtibi;
 - mətnşünaslıq abidələri və s.
- Şirməmməd Hüseynovun bütün həyatının, fəaliyyətinin əsasını isə Vətən

sevgisi, milli istiqlal, haqq-ədalət, həlləlik və düzgünlük, azad söz təşkil edir ki, mühüm ictimai, bəşəri problemlər onun çoxşaxəli publisistikasında-məqalə, çıxış, məktub, şərh və müsahibələrində əsl vətəndaş mövqeyindən qaldırılır və dəyərləndirilir. Onun mühüm ictimai-siyasi, sosial və mədəni-əxlaqi problemlərə həsr olunmuş yazıları, çıxışları oxucularının qəlbində

və yaddaşında kodlaşmış. Şirməmməd müəllim yer üzündə Allahın çox sevdiyi xoşbəxt insanlardan biridir. Böyük yaradan ona hər şey verib: ilahi sevgi olan istedad, fenomenal yaddaş, kimsenin cibinə və əllərinə göz dikməyən nəfs, nurlu təbəssüm, doğma vətənə və xalqına məhəbbətlə dolu atəşli bir ürək... ən başlıcası bir ümman kimi coşub-çağlayan tükənmez millət, ailə və övlad sevgisi. Onu təkəcə Azərbaycanın deyil, bütün Türk ictimai fikrinin və publisistikasının yerişən klassiki adlandırsam elə bilərəm ki, elə bir yanlışlığa yol vermərəm.

Şirməmməd Hüseynov bir əli torpaqda, bir əli haqda olan qüdrətli söz, qələm ustasıdır. O, tükənmək bilməyən enerjisini torpaqdan, aləmə işıq saçan nurunu haqqdan alır. Şirməmməd müəllim xalqın xəbəri olmadan xalqdan aldığı gücü və enerjini qızıl alma kimi xalqın özünə qaytarır. Onun çox geniş miqyaslı, zəngin mayası ərəbin zehniyyəti, farsın lisanı və türkün ruhundan mayalanmış ümumtürk mədəniyyətinin içində yaşadığımız zamanın zəmanəmizdəki bədii-fəlsəfi

ifadəsidir. Görkəmli söz ustalarından cəbiri deyib ki, insanı şəxsiyyət kimi yetişdirən üç necib qüdrət var: ana qucağı, ata ocağı və təhsil ocağı! Bu üç ocaq- bu üç həyat universiteti onun sözün həqiqi mənasında bir şəxsiyyət, həqiqi alim və əsl vətəndaş kimi formalaşmasında ömür yoluna işıq salmış, əqlinə, zəkasına yenilməz güc və qətiyyət bəxş etmişdir.

sistikanın "can evi"ne dirhəm yox, canını gətirib gələn qələm sahibidir. Söz "can alanda" və "can olanda" bu canın damarında yaddaşın enerjisi, vicdanın ağrısı və əzabı etnosun əsəbi, geni, qanı bulanır və çalxalanır; cism, bədən yananda-külə və cəsədə, yaddaş yananda isə fəryada, haraya çevrilir əcdadın yaddaş harayına!"

Mənə elə gəlir ki, Şirməmməd Hüseynovun "Ü.Hacıbəyli. Nəşrlərdə kənarda qoyulmuş mətbu əsərləri", (B.2009), "Ü.Hacıbəyli. Nəşrlərdə kənardaqoyulmuş ixtisar və "redaktə" edilmiş əsərləri" (B.2010), "M.Ə.Rəsulzadə.Əsərləri. I-V cildlər" (B.1992,1999-2001, 2012, 2013, 2014) "Azərbaycan" qəzetində parlament hesabatları və şərhlər (noyabr 1918-aprel)" (üç cildə-B.2015, 2016, 2017) və s. kitabları və digər məqalələri "əsdad yaddaşının harayı"nın əks-sədasıdır.

Akademik Rafael Hüseynovun "Millət yaddaşının keşikçisi" (B.2018) kitabını böyük Şirməmməd Hüseynovun həyat və yaradıcılığına həsr etməsi də tarixi həqiqətlərin özündən qaynaqlanır.

Şirməmməd Hüseynov öz əqidəsi, sözü və qələmi ilə bizim can yaddaşımızı, gen yaddaşımızı, dövlətçilik düşüncəmizi oyadan milli bir publisistdir. O, millətin ağır yaddaşından doğulub, millətin və xalqın sabahına işıq tutan azadlıq aşığıdır.

"Haqdan gələn səs", "haqdan gələn haray" məhz bu əsl milli publisistikanın mənşəyi deyilməyi?!

Mövlanə Füzuli yazırdı: "Söz yaranın mədhi, həm də nəğməsidir", "Sözə xor baxmaq olmaz, hər bir söz Ərşəndir gəlib hədiyyə bizə", "İlahi feyzdən bir xəzinədir söz".

Xalqın ağrı və acılarını, tarixi və içində yaşadığı zamanın gerçəkliyini, əsl həqiqətləri ancaq ərşidən gəlmiş SÖZlə yazmaq olar. Məncə, Şirməmməd müəllimin SÖZÜ ərşidən gələn sözdür.

Şirməmməd Hüseynovun publisistikasında gələcəyə böyük inam, bu günə ayıq, sayıq və layiq olmaq xəbərdarlığı ilə yanaşı keçmişə, müqəddəslərə, ulu sənətkarlara, deyilmiş SÖZə ehtiram və hörmət də var. O, əlini müqəddəslərdən, haqq sözdən üzür, tarixin yaddaşının külünü alır, odunun və istisinin xalqa gərəkliyi yaddaşın

və ağılı işığında isbatlayır. Şirməmməd Hüseynov keçmiş, indini və gələcəyi bir müstəvidə, bir arada təhlil edib doğrunu söyləməyi bacaran və bunu özünə peşə edən publisist-filosofdur.

Şirməmməd Hüseynov Azərbaycan milli mətbuatının ənənələrini müasirləyin xidmətinə gətirən SÖZü urvatdan düşməyə qoymayan və taleyi haqq SÖZə bağlı ziyadə istedadlı SÖZ adamı-sənətkardır.

O, M.Ə.Rəsulzadə, Ü. Hacıbəyli, Ö.F.Nemanzadə, Ə.Ağaoğlu, Ə.Hüseynzadə, C.Məmmədquluzadə və başqalarının bənzərsiz bir sələfi və onların səslərinin əks-sədası və ya davamıdır.

Ünlü tədqiqatçı alim Nəsiman Yaqublu 2004-cü il 17 dekabr tarixli "Yeni Müsavat" qəzetində dərc etdirdiyi "Dünənin, bu günün, sabahın jurnalistləri" adlı məqaləsində yazırdı ki, jurnalistikaya müxtəlif təriflər verilsə də hələ son nöqtənin qoyulduğunu söyləmək çox çətindir. Müəllif 1880-cı ildə Fransada nəşr edilmiş "Peşələr lüğəti"ndəki yanaşmanı yada salır: "Mühəndis işi olmasa da, mühəndisliyində qalır; vəkil və həkimlər də müştəriləri olmasa, öz sənətlərində qalırlar. Lakin jurnalist o zaman jurnalist olur ki, o, qəzet üçün yazır".

Adı çəkilən məqaləsində N.Yaqublu bir qədər də irəli gedərək əsl mətləb üstə gəlib çıxır və əsl gerçəyi söyləyir: "Bax, Şirməmməd müəllim ona görə jurnalistdir ki, o, həmişə yazır. Onun qələmindən çıxan yüzlərlə məqalə qəzetlərimizi maraqlı və oxunaqlı edir. Hər həftənin şənbə günləri yəqin ki, çoxları "Günay" qəzetini nə orada gedən reklamlara, nə də afişalara, proqramlara görə alır. Əksəriyyəti maraqlandıran həmin gün Şirməmməd müəllimin "Günay"da çap olunan yazılarıdır. Bu, adi jurnalist yazıları deyil. Bu yazılarda tarix var, müasirlik var, bəşəri dəyərlər var, millətin problemlərinə baxış var, bu ağırlardan xilas yolları var, nəhayət, tarixin ibrət dərsəri var. Bu yaxınlarda klassiklərimizin sirlə, sehrli, heyrətədicə fikir dünyası, əqidə, məslək çağırışı var, vətən sevgisinə, millət yanğısına bürünmüş harayları var". ("Yeni müsavat", 17 dekabr 2004).

(ardı növbəti sayımızda)